

КУЗЬМЕНКО С. С.

асистент

ДонНУЕТ імені Михайла Туган-Барановського

svetlanakuzmenko@mail.ru

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЗИЦІЙ УКРАЇНСЬКИХ ВИРОБНИКІВ НА СВІТОВОМУ КОНДИТЕРСЬКОМУ РИНКУ

В статті досліджено особливості функціонування світового кондитерського ринку; проаналізована географічна структура світового експорту та імпорту кондитерських виробів; розглянуті особливості розвитку кондитерської галузі України; вивчені основні характеристики українських підприємств на світовому кондитерському ринку, динаміка показників їхньої діяльності за 2004–2012 рр., розрахований індекс іноземної присутності українських підприємств на світовому кондитерському ринку.

Ключові слова: світовий кондитерський ринок, українські виробники, чисельність персоналу, обсяг продажів, активи підприємства, транс-націоналізація.

КУЗЬМЕНКО С. С.

ассистент

ДонНУЭТ имени Михаила Туган-Барановского

svetlanakuzmenko@mail.ru

ИССЛЕДОВАНИЕ ПОЗИЦИЙ УКРАИНСКИХ ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ НА МИРОВОМ КОНДИТЕРСКОМ РЫНКЕ

В статье исследованы особенности функционирования мирового кондитерского рынка; проанализирована географическая структура мирового экспорта и импорта кондитерской продукции; рассмотрены особенности развития кондитерской отрасли Украины; изучены основные характеристики украинских предприятий на мировом кондитерском рынке, динамика показателей их деятельности в 2004–2012 гг.; рассчитан индекс иностранного присутствия украинских предприятий на мировом кондитерском рынке.

Ключевые слова: мировой кондитерский рынок, украинские производители, численность персонала, объём продаж, активы предприятия, транснационализация.

KUZMENKO S. S.

assistant

DonNUET named by M. Tugan-Baranovskyy

svetlanakuzmenko@mail.ru

THE RESEARCH OF THE UKRAINIAN PRODUCERS' POSITIONS IN THE WORLD CONFECTIONERY MARKET

In the article the tendencies of the world confectionery market functioning are determined; the geographic structure of world confectionery export and import is analyzed; the peculiarities of the Ukrainian confectionery branch development are considered; the main characteristics of the Ukrainian producers in the world confectionery market, the dynamics of their activity indicators in 2004-2012 are investigated; the index of foreign presence of the Ukrainian enterprises in the world confectionery market is made.

Keywords: the world confectionery market, the Ukrainian producers, the employees, the total sales, the assets of enterprise, transnationalization.

Постановка проблеми (актуальність). В умовах глобалізації дослідження концептуальних питань функціонування світових товарних ринків набуває пріоритетного значення. Міжнародні корпорації є невід'ємним елементом світового кондитерського ринку, впливають на формування його кон'юнктури, сприяють розширенню географічної структури збуту кондитерської продукції і створюють позитивний інвестиційний клімат. Рівень конкурентоспроможності продукції українських кондитерських підприємств за окремими товарними позиціями (шоколад та вироби з нього) відповідає стандартам основних міжнародних корпорацій. Об'єктивно постає питання можливості транснаціоналізації

кондитерського виробництва, розширення ринків збуту українських підприємств, оптимізації структури експорту та імпорту, що в сукупності доводить актуальність дослідження позицій вітчизняних виробників на світовому кондитерському ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням діяльності міжнародних корпорацій і підприємств на світових товарних ринках займалися такі українські та зарубіжні вчені: Варич Ю.М., Гітман Л.Дж., Горіна А.А., Джонк М.Д., Заруцька В.В., Маловичко А.С., Мескон М.Х., Нестеренко Ж.К., Поважний А.С., Сазонець И.Л., Семенов А.А., Субботін А.К., Чернега О.Б. та ін. Аналізом особливостей функціонування світового кондитерського ринку займалися Гагаріна А., Даркова Ж., Жаріков А., Кравчук Н., Крилова І., Мещерова А., Порецька І., Тюха І. та ін. Раом з тим, залишаються деякі аспекти дослідження, які потребують подальшого вивчення: аналіз загальних характеристик українських кондитерських підприємств, а також їх позицій на світовому кондитерському ринку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є дослідження позицій українських виробників на світовому кондитерському ринку. Завдання дослідження: 1) розглянути особливості функціонування світового кондитерського ринку; 2) проаналізувати географічну структуру світового експорту та імпорту кондитерських виробів; 3) дослідити особливості розвитку кондитерської галузі України; 4) вивчити основні характеристики українських підприємств на світовому кондитерському ринку, динаміку показників їхньої діяльності за 2004–2012 рр.; 5) розрахувати індекс іноземної присутності українських підприємств на світовому кондитерському ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Специфіка світового кондитерського ринку полягає в тому, що шоколадна, цукриста та борошняна продукція не є товарами першої необхідності, тому попит на них залежить від доходу населення. Найвищий показник споживання кондитерських виробів на душу населення мають країни Європи (Швеція, Фінляндія, Данія – цукристий сегмент; Швейцарія, Норвегія, Велика Британія – шоколадний сегмент; Нідерланди, Бельгія, Італія – борошняний сегмент). В 2007–2011 рр. світовий кондитерський ринок демонструє зростання на 3,2 % та складає приблизно 157,64 млрд дол. Обсяги світового споживання кондитерської продукції мають середньорічні темпи зростання 2,1 % в періоді, що досліджується, і в 2011 р. досягають 15,15 млн т. Обсяг світового кондитерського експорту в 2011 р. складає 30,99 млрд дол. Основні країни-експортери: США, Росія, Китай, Індонезія, Нігерія, Південна Корея, Японія та ін. Обсяг світового кондитерського імпорту дорівнює 30,98 млрд дол. Країнами-імпортерами є Бразилія, Таїланд, Австралія, Німеччина, Китай, Мексика, Велика Британія та ін. Специфікою функціонування світового кондитерського ринку є його товарна сегментація: шоколадний сегмент (60%), сектор жувальної гумки (29%) та не шоколадний сегмент (11%) [1–5].

В 2012 рр. світовий експорт кондитерських виробів має таку географічну структуру: Бразилія (26,04%), Австралія (6,03%), Німеччина (4,90%), Китай (3,67%), Таїланд (3,60%), Бельгія (3,56%), Мексика (3,4%), Нідерланди (3,29%). Україна серед країн-експортерів кондитерських виробів займає 29 місце; в 2012 р. вона експортувала 84157,76 млн т продукції (137,94 млн дол.), що складає 0,3% і 0,64% в кількісному та вартісному виразі відповідно [1–5].

Світовий кондитерський імпорт представлений такими країнами: США (12,84%), Російська Федерація (5,93%), Велика Британія (7,35%), Канада (4,52%), Республіка Корея (4,42%), Малайзія (3,72%), Китай (2,64%). Україна серед країн-імпортерів кондитерських виробів займає 33 місце; в 2012 р. вона імпортувала 247472,21 млн т продукції (161,82 млн дол.), що складає 0,75% і 0,87% в кількісному та вартісному виразі відповідно [1].

Основними світовими виробниками кондитерської продукції є такі: "Mars Inc." (США), "Mondelez International Inc." (США), "Barcel SA" (Мексика), "Nestle SA" (Швейцарія), "Meiji Co Ltd." (Японія), "Hershey Foods Corp." (США), "Ferrero Group" (Італія) та ін. Доцільно врахувати той факт, що в рейтинг Candy Industry ТОП-100 увійшли 3 українські кондитерські підприємства: "Roshen", "Конті" та "АВК", які зайняли в ньому 18, 31, 50 місця відповідно (табл. 1) [1].

**Загальні характеристики українських підприємств на світовому кондитерському ринку
(складено автором з використанням джерел [2–4])**

Назва	Рік заснування	Засновник	Країни представництв, підрозділів	Бренди
Roshen	1996 р.	Петро Порошенко	Україна, Російська Федерація, Литва	«Roshen»
Конті	1997 р.	Борис Колесніков	Україна, Російська Федерація	Konti, Bonjour, Amour
АВК	1991 р.	Володимир Авраменко, Валерій Кравець	Україна	«Королівський Шедевр», «Domior», «Крем-суфле», «Мажор», «Фрутта»

Приблизно 30% кондитерської продукції, виробленої в Україні, експортується на зовнішні ринки. Загальний обсяг кондитерського експорту України в 2012 р. залишився на рівні 2011р. Обсяги імпорту кондитерської продукції в 2012 р. знизилися на 1,8%. Експорт перевищує імпорт, таким чином сальдо торгового балансу за кондитерською продукцією складає 819,393 млн дол. У структурі зовнішньої торгівлі кондитерською продукцією значну частку займає Російська Федерація. В 2012 р. обсяг експорту до цієї країни склав 54,25 % за борошняним сегментом, 74,36 % за шоколадним сегментом, 46,31 % за цукристим сегментом. Значні частки в структурі експорту також займають країни: Казахстан, Білорусь, Азербайджан. Обсяг імпорту з Росії склав 50,84 % за цукристим сегментом, 62,23 % за борошняним сегментом, 66,02 % за шоколадним сегментом. Значні частки в структурі імпорту кондитерських виробів в Україну також займають країни: Німеччина, Польща, Італія [1; 6–9].

Вітчизняна кондитерська промисловість відзначається високою конкуренцією та структурованістю: більше 80 % ринку кондитерських виробів займають п'ять підприємств з масштабними ресурсами, професійними командами, популярними високоякісними продуктами. Саме між ними ведеться основна боротьба за споживача. Лідерами виробництва й збуту солодоців залишаються компанії "Roshen", "Конті" і "АВК". Враховуючи насиченість ринку, підприємства продовжують активно збільшувати виробництво шоколадних виробів преміум-сегменту. Про зростаючу популярність шоколаду свідчить поява у 2008 р. таких новинок від компанії "Roshen", як шоколад Elegance, цукерок «Монблан», а також набору з п'ятиграмових шоколадок і цукерки «Казковий горішок». Конті впровадила у виробництво нові види цукерок: MonAmi, «КонтіТофіта», а також горіхи в темному шоколаді AMOUR. У 2008 р. Конті направила переважну більшість інвестицій (25 млн дол.) на встановлення п'яти нових ліній з виробництва цукерок на основі тоффі, драже в шоколаді, шоколадно-вафельних виробів, печива-сендвіч і шоколадної глазури. Виробниче оснащення компанії "Конті" являє собою новітні розробки провідних світових машинобудівників, що спеціалізуються на харчовій промисловості, і відповідають світовим аналогам. Продукція "Roshen" експортується у 15 країн, цукерки компанії "АВК" представлені в 24 країнах близького і дальнього зарубіжжя. Українські кондитерські підприємства концентрують свої зусилля на розвитку преміум-сегменту, а також закордонній експансії. Щоб налагодити виробництво виробів преміум-класу, підприємства активно інвестували в реконструкцію і модернізацію існуючих потужностей, ввели нові технологічні лінії. У той же час обладнання з виготовлення дешевої продукції на зразок карамелі, ірису і драже демонтувалось. З метою забезпечення максимально ефективного процесу реалізації продукції підприємства застосовують значний спектр сучасних технологій просування, переглядають рекламні бюджети й трейд-маркетингову активність у місцях продажу [1; 6–10].

Динаміка основних показників діяльності основних українських кондитерських підприємств в 2004-2012 рр. представлена в табл. 2. Необхідно вказати, що оскільки в міжнародний рейтинг Candy Industry ТОП-100 увійшли 3 українські кондитерські підприємства: "Roshen", "Конті" та "АВК", то доцільно проводити аналіз саме цих виробників для подальшого висновку про можливу транснаціональну діяльність операторів ринку. В 2004–2012 рр. українські кондитерські підприємства демонструють значні темпи росту чистого доходу та чистого прибутку, про що свідчать дані показників табл. 2.

Таблиця 2

Динаміка основних показників діяльності українських кондитерських підприємств в 2004–2012 рр. (складено автором з використанням джерел [2–9])

Підприємство	Чистий дохід					Чистий прибуток		
	2004 р.		2012 р.		Темп росту 2012 р. до 2004 р. %	2004 р.	2012 р.	Темп росту 2012 р. до 2004 р. %
	млн грн.	%	млн грн.	%		млн грн.	млн грн.	
Roshen	690,51	35,74	908,77	12,22	131,61	-26,73	796,9	82363,0
Konti	535,67	27,72	3515,04	47,38	657,00	45,00	1070	2377,78
АВК	706,00	36,54	3000,00	40,40	424,93	34,80	86,20	247,70
Всього	1932,18	100	7423,81	100	384,22	53,07	1953,1	3680,23

Основні показники діяльності українських підприємств на світовому кондитерському ринку представлено в таблиці 3. Доцільно зазначити, що три українських підприємства увійшли до рейтингу ТОП-100 Candy Industry – це "Roshen", "Конті" та "АВК", які зайняли 18, 31 і 50 місця відповідно. В 2012 р. за обсягом продажів пріоритет належить "Roshen" (1,28 млрд дол.); за чисельністю персоналу – "Roshen" та "Конті", які в сукупності мають 20 тис. чол.; за загальною кількістю підрозділів "Roshen" також займає першу позицію та має 6 фабрик.

Всього за 3 українськими підприємствами загальний обсяг продажів в 2012 р. склав 2,08 млрд дол., загальна чисельність персоналу – 28 тис. чол., сукупна кількість підрозділів – 15 фабрик. Дослідження основних показників діяльності українських кондитерських підприємств на світовому ринку має сенс для подальшого розвитку галузі в цілому і можливості майбутньої транснаціоналізації українського кондитерського виробництва.

Таблиця 3

Основні показники діяльності українських підприємств на світовому кондитерському ринку в 2012 р. (складено автором з використанням джерел [5–8])

№ п/ п	Показник	Roshen	Конті	АВК	Всього 3 підприємства
1.	Обсяг продажів, млрд дол.	1,28	0,52	0,28	2,08
2.	Чисельність персоналу, тис. чол.	10	10	8	28
3.	Загальна кількість підрозділів, шт.	6	5	4	15
4.	Позиція в рейтингу ТОП-100 Candy Industry	18	31	50	-

Аналіз основних особливостей діяльності українських підприємств на світовому кондитерському ринку доцільно доповнити розрахунками індексу іноземної присутності (ІП) основних кондитерських виробників України, який являє собою відношення кількості закордонних підрозділів до загальної кількості закордонних підрозділів підприємства (табл. 4).

Розрахунок індексу іноземної присутності українських підприємств на світовому кондитерському ринку в 2012 р. (складено автором з використанням джерел [2–4])

Підприємство	Формула розрахунку ІПП	КЗП, шт.	ЗКП, шт.	ІПП, %
Roshen	$ІПП = \frac{КЗП}{ЗКП} * 100\%$, где ІПП – індекс іноземної присутності; КЗП – кількість закордонних підрозділів; ЗКП – загальна кількість підрозділів	2	6	33,33
Конті		1	5	20,00
АВК		0	4	0

В 2012 р. основні українські кондитерські підприємства демонструють низький рівень іноземної присутності (0–33,33 %). За цим індексом перше місце займає "Roshen" (33,33 %), друге – "Конті" (20 %). "АВК" має нульове значення показника, оскільки підприємство не має закордонних підрозділів. Такі результати свідчать про можливість транснаціоналізації кондитерської галузі України в довгостроковій перспективі, а отже необхідно в середньостроковому періоді оптимізувати структуру кондитерського експорту та імпорту.

Висновки і перспективи подальших розробок у даному напрямку. Таким чином, для підприємств кондитерської промисловості найбільш характерні товарні, технологічні та маркетингові інновації. Україна на світовому кондитерському ринку займає значні позиції, має розгалужену товарну та географічну структуру зовнішньої торгівлі, в якій експорт перевищує імпорт. Українські кондитерські підприємства активно функціонують на ринках СНД та ЄС, здійснюють зовнішньоторговельні операції, купують виробництва за кордоном, активно впроваджують інновації, що має значний потенціал для подальшого розвитку та транснаціоналізації кондитерської галузі в цілому. Разом з тим, розрахунок індексу іноземної присутності українських кондитерських підприємств довів можливість такої транснаціоналізації лише в довгостроковій перспективі. Щодо середньострокового періоду, необхідно концентрувати увагу на можливості оптимізації структури українського експорту та імпорту кондитерських виробів, що є завданнями для подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Тюха І.В. Сучасні тенденції розвитку світового ринку кондитерських виробів [Електронний ресурс] / І.В. Тюха, Н.В. Кравчук // Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання ДДАУ. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1135>
2. Рошен : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://roshen.com/ua/about/general/>
3. Група «Конті». Інвестиційна привлекательність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.konti.com/upload/konti/content/26/Konti_october_2012_%20rus.pdf
4. Кондитерська компанія «АВК». Про компанію [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.avk.ua/ua/o_kompanii/about/
5. Огляд кондитерського ринку України за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/Confect_2012_review.pdf
6. Крупнейшие компании Украины – Кондитерская отрасль [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://delo.ua/business/kрупnejshie-kompanii-ukrainy-konditerskaja-otrasl-162600/>
7. Кондитерская промышленность. Крупнейшие игроки рынка. Лидеры бизнеса Украины ТОП-100 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://gorizontmedia.com.ua/lang/ru/get_file/id/Top_100_konditerskaya_promishlennost.pdf
8. Корпорация Украина. 200 крупнейших компаний – 2012 [Електронний ресурс]. –

Режим доступу : <http://forbes.ua/magazine/forbes/1339376-korporaciya-ukraina-200-krupnejshih-kompanij-2012>

9. Огляд кондитерського ринку України за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rurik.com.ua/documents/research/Confect_2012_review.pdf

10. Петухова О.М. Типи інновацій та їх реалізація в харчовій промисловості України [Електронний ресурс] / О.М. Петухова. – Режим доступу : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/268/4/1558.pdf>
